

ZIMA
1960

INFORMATIVNI bilten

Centra za dokumentaciju i informacije Saveza likovnih umetnika Jugoslavije

UZ PRVI BROJ

Članovi Saveza likovnih umetnika Jugoslavije već odavno osećaju nedostatak jednog lista koji bi ih redovno obavestavao o svim pitanjima za koji su oni živo zainteresovani i koji bi istovremeno pomogao ostvarenju ciljeva koji stoje pred Savezom.

Na svakom kongresu, na svakoj plenarnoj sednici u svim republičkim udruženjima pa čak i za stolovima naših „monparnasa“ neprestano su postavljani zahtevi za pokretanje jednog informativnog lista preko koga bi se umetnici sporazumevali, pratili rad drugih, rešavali staleške probleme — a u širem smislu — van umetničkih krugova propagirali i popularisali izvesne aktuelne teme informisali u svom radu i vršili određeni uticaj. Bilo je ranije već više pokušaja u tom smislu, ali nažalost bez uspeha.

Po svom organizacionom karakteru Savez likovnih umetnika Jugoslavije poseduje puni potencijal da odgovori ovoj potrebi i da sprovede u delo zahtev koji mu je Peti kongres postavio — redovno izdavanje informativnog organa Saveza. To je kategorički imperativ koji ne smemo mimoći bilo kakvim izgovorom. Uspeh lista zavisi od naše aktivnosti i spremnosti da ga prihvatimo kao svoje glasilo. Likovni umetnici stvorili su svoje organizacije, udruženja a posle toga Savez — kao koordinator, usmerivač — a to znači da je njihova intencija živa i savremena. Oni su u tom smislu stvorili sebi životni prostor u današnjem društvu.

Nivo ove naše organizacije nije usko cehovskog značaja da bi joj se davalo pravo na patent za vršenje izvesnih zanatskih veština sa izričitim ciljem prodaje. Taj momenat nije bitan za našu organizaciju. Bitna nam je misao, interes kolektiva sa tendencijom usavršavanja metoda rada, sa krajnjom poentom na stvaralaštvu.

Stvaralac—kreator—to je onaj genije koji nas je terao da se ujedinimo, pošto znamo da je pojedinac slab a da ujedinjeno lakše možemo naći svoje mesto u današnjem društvu i osmisliti naše stvaralaštvo. Ovaj naš umetnički kolektiv piše danas izveštaj o svom radu, traži sintezu misli umetnika sa mislima društva. Ovaj kolektiv danas, u ovom listu, eksplicira svoje metode, ne taji svoje teškoće i traži savet. Mišljenja sam da ovaj naš pisani koncept predstavlja pokušaj da se stvori regulator odnosa: umetnost — umetnik — društvo, to jest da se vidi šta dajemo društvu i šta treba od njega da tražimo.

List koji sada pokrećemo je organ Saveza likovnih radnika u našoj socijalističkoj stvarnosti. Kad ga ovako karakterišem, imam na umu to da nam je preko potreban jedan stručni — staleški list kakvi su mnogi stručni listovi koje izdaju srodne umetničke organizacije sa većim iskustvom na tom polju i već utvrđenom tehnikom. Time hoću da kažem da našem članstvu i našem društvu nije potreban, bar zasada, list revijalnog karaktera, niti pak list u kome bi se ex cathedra „profesorski“ rešavali problemi ili odakle bi se sa megalomanskog pjeđestala neshvatljivosti objašnjavao naš rad. Ovo poslednje je za mene iskustvo svih ranijih pokušaja pokretanja lista koji su morali završiti neuspehom uprkos vrlo lepom obliku i znatnim sredstvima ili možda baš zbog njih. Bio je to primer dobre namere ali bez realnosti. Mi smo u svom neobuzdanom temperamentu stvorili reprezentativni list koji se srušio u nerealnost. Ne kažem da takav list nije potreban, on je itekako nedostajao i nedostaje, ali mi nismo pozvani da takav list izdajemo. List naše struke mora imati tehniku realnosti i to će mu dati vitalnost. Ako projektujemo list koji će biti

vlasništvo svakog našeg člana i svih onih koji prate naše akcije i manifestacije, stvorili smo već mogućnost i opravdanje za njegovo izdavanje. Glavni akcenat ćemo staviti na rešavanje neformalnih problema, čime ćemo zadovoljiti i sebe i društvo. Imam u vidu maksimu starih Grka koja bi nam poslužila kao moto: združiti lepo sa korisnim. Sav naš rad imaće taj dvojni karakter. Lepotu ćemo izlagati u galerijama, na javnim mestima, po školama i parkovima i svugde gde postoji interes za njom ili gde ga treba buditi. Neshvatljivu korisnost eksclociramo u listu kao korisno.

Preko hiljadu nas je u velikoj zajednici naše zemlje. Preko hiljadu nas tražimo kistom, dletom i grafičkom iglom istinu lepote. Svaki je sam, svaki samom sebi učitelj i učenik, svaki sebi jedini koji pokušava da otkrije nove oblike umetničke misli, nove „terre incognite“, Živimo u svojim radionicama okruženi alatom, kojim smo crvenom bojom krvi potpisali kontrakt pobratimstva radi zajedničkog cilja našeg rada — humanizma.

Tih je ritam našeg rada. Strasno promatramo tragove naših kistova, dieta i igala. Naše su reči za sporazum — boja, oblik i senka.

Ali pored tih nemih trenutaka naših ateljea, živeće pisana marginalija u vidu ispisanih tabaka — kao pergament okačen na zid — kao bela mrlja na slikama enterijera starih Holandjana. Možda je ta hartija zbilja pikturna mrlja, ali ipak belina tog pergamenta predstavlja sugestivno mesto gde je majstor upisao kalendar, misao, recept, legendu ili samo svoje ime — ime autora. Kao što smo bez te legende pisane na pergamentu nemi, kao što je kamen gotske katedrale za nas knjiga tako će nam i ta hartija davati prostor gde ćemo progovoriti o velikoj ideji drugarstva u zajednici umetnika — stvaralaca. Hiljade će saznati šta radi pojedinac a pojedinac šta rade hiljade nas. Fenomen umetnosti postaće naše zajedničko vlasništvo i vlasništvo našeg naroda. Šest kolektiva zajedno će ispisati na belom pergamentu legendu našeg života i rada. Četiri puta godišnje zamenićemo stari pergament novim.

Nećemo izneveriti ovu dužnost, jer nam je garancija potpisani kontrakt drugarstva u radu.

Marij PREGELJ

Redakcija čitaocima

Bilten Saveza štampaće se četiri puta godišnje i pojavljiće se početkom zime, proleća, leta i jeseni. Bilten će se izdavati u 1.500 primeraka. Svaki član Saveza primaće bilten besplatno. Rasturanje lista vršiće administracije udruženja.

Želja je redakcije lista da što potpunije obavestava članstvo Saveza o svim zbivanjima od interesa za likovne umetnosti i likovne umetnike. Koliko će jedno udruženje, i svaka naša republika posebno biti zastupljena u listu, zavisice pre svega od redovnog obavestavanja redakcije, odnosno Centra za dokumentaciju i informaciju pri Savezu, kao i od aktivnosti pojedinih udruženja.

Redakcija poziva na saradnju sve članstvo i rado će objaviti informacije i napise koje bude primila.

PROGRAM

rada Saveza likovnih umetnika Jugoslavije za period od 1960. do 1964. godine, izglasan na Kongresu Saveza likovnih umetnika od 11 do 13 maja 1960. godine u Ljubljani

V. Kongres Saveza likovnih umetnika Jugoslavije, održan u Ljubljani od 11 do 13 maja 1960., na kraju svog rada, a na osnovu izveštaja Izvršnog odbora Saveza, referata, koreferata, rada komisija i diskusija na plenarnim zasedanjima, donosi sledeći program rada Saveza za period 1960. do 1964. godine.

1. Savez likovnih umetnika Jugoslavije razvijaće saradnju republičkih udruženja likovnih umetnika putem razmene izložbi, publikacija i iskustava iz rada.

Savez likovnih umetnika Jugoslavije radiće u interesu umetničke afirmacije svojih članova i na obezbeđenju materijalne osnove njihovog stvaralaštva.

Istovremeno, Savez, odnosno Izvršni odbor Saveza založiće se kod nadležnih foruma svojim autoritetom za davanje pune podrške svim pozitivnim nastojanjima republičkih udruženja.

2. Intenzivni likovni život u našoj sredini nameće potrebu veće saradnje sa galerijama i ustanovama koje se bave organizacijom jugoslovenskih izložbi.

Uključivanje predstavnika Saveza u odbore i komisije koje se bave ovom problematikom, omogućiće efikasnije i objektivnije sastavljanje lista učesnika na pojedinim reprezentativnim izložbama jugoslovenskog značaja.

U ovom periodu Savez će nastojati da dodje do efikasnije saradnje sa Komisijom za kulturne veze sa inostranstvom.

Kongres stavlja u zadatak Savezu da i dalje radi na proširenju saradnje sa udruženjima likovnih umetnika drugih zemalja i da kao Nacionalni komitet radi na ostvarenju programa Medjunarodnog udruženja likovnih umetnika.

U cilju upoznavanja inostrane javnosti s našom savremenom umetnošću, potrebno je i dalje vršiti razmenu izložbi i publikacija iz oblasti likovnih umetnosti.

3. Kongres nalaže Savezu da u vodjenju umetničke politike nastoji osigurati učešće svojih tela, a specijalno Umetničkog saveta, u radu pojedinih državnih i društvenih ustanova koje deluju u oblasti kulture.

Članovi Saveza izabrani u Umetnički savet treba da se zauzmu za rešavanje svih pitanja na osnovu koncepcija koje su stvorene zajedničkim radom Izvršnog odbora i Umetničkog saveta.

Takodje je potrebno da Umetnički savet i Izvršni odbor insistiraju na što većem učešću članova Saveza na izložbama.

Umetnički savet u svom daljem radu treba da vodi politiku stimuliranja razvitka jugoslovenske umetnosti, tj. da u svim umetničkim manifestacijama osigura slobodu umetničkog stvaralaštva.

Umetnički savet treba da razmatra plan razmene izložbi sa inostranstvom i plan izložbi u zemlji u saradnji s nadležnim faktorima.

Radi stimuliranja rada likovnih umetnika, predlaže se Izvršnom odboru i Umetničkom savetu da razmotre mogućnost uvođenja nagrada Saveza likovnih umetnika Jugoslavije.

4. Potrebno je da Izvršni odbor i dalje pruža podršku republičkim udruženjima u nastojanjima na rešavanju materijalnih problema članstva i obezbeđenja radnog prostora.

Činjenica da polovina od ukupnog broja članstva Saveza nema ateljea nameće potrebu rešavanja problema radnog prostora u celini.

Stavlja se u zadatak Izvršnom odboru da s nadležnim faktorima reši pitanje zakupnine ateljea, odnosno da se oni ne tretiraju kao poslovne prostorije.

Kongres statvlja u zadatak Izvršnom odboru da u zajednici sa republičkim udruženjima nastoji da za otkup likovnih dela zainteresuje preduzeća, fabrike i druge ustanove.

Potrebno je delovati na promenu otežavajućih finansiskih propisa na primenu pravilnog kriterijuma kod otkupa.

Postavlja se zadatak Izvršnom odboru da osigura nabavku kvalitetnog umetničkog materijala preko uvoznih preduzeća. Izvršni odbor u zajednici sa republičkim udruženjima treba i dalje da insistira kod nadležnih organa za povećanje izložbenog prostora.

5. Kongres konstatuje da je u štampanju monografija i publikacija iz oblasti likovnih umetnosti učinjen, uz saradnju članova Saveza, osetan napredak u proteklom periodu, mada nije ravnomeran po svim republikama.

Izvršni odbor treba da nastoji da dnevna štampa posveti više prostora likovnoj problematici i likovnim manifestacijama.

6. Kongres je saglasan da je saradnja sa likovnim kritičarima neophodna i od obostrane koristi.

IZRADA

OD PLENUMA...

I PLENUM IZVRŠNOG ODBORA SAVEZA

Izvršni odbor Saveza održao je svoj Prvi plenum 17 i 18 juna ove godine u Beogradu. Na tom Plenumu, medju ostalim pitanjima koja su se nalazila na dnevnom redu, bila su neka od posebnog značaja za rad našeg Saveza, kao na primer: osnivanje centra za dokumentaciju i informacije pri Savezu, zatim plan rada Izvršnog odbora i pripreme za Medjunarodni kongres u Beču. U planu rada Saveza značajno mesto pripada daljoj medjupubličkoj saradnji, zatim poboljšanju materijalne osnove stvaralaštva, nabavci materijala, sintezi likovnih umetnosti, kao i tešnjoj saradnji Saveza i Komisije za kulturne veze. Na tom Plenumu doneta je Odluka o pokretanju informativnog biltena Saveza, određeni su predstavnici Saveza u raznim telima, razmatrana su pitanja Saveza itd. Takodje je rešeno da se ubuduće svaki Plenum Izvršnog odbora održava u drugom sedištu republičkog udruženja.

Plenum je razmotrio i uslove konkursa koji je raspisalo SIV. O stavu Izvršnog odbora koji je tom prilikom usvojen, donosimo poseban napis u ovom broju.

SASTANAK UMETNIČKOG SAVETA SAVEZA

Prva sednica Umetničkog Saveta održana je 17 septembra 1960. godine u Beogradu. Na njoj je izabran i predsednik Saveta (u tra-

janju od godinu dana) slikar Djordje Andrejević-Kun, a za sekretara izabran je Zoran Petrović.

Na sednici Umetničkog Saveta diskutovalo se o predlogu za osnivanje Trijenala Jugoslovenske likovne umetnosti, o umeticima koji bi učestvovali na izložbama koje organizuje Komisija za kulturne veze sa inostranstvom, o Saveznoj nagradi za likovnu umetnost, o štampanju reprodukcija dela likovnih umetnika i drugom.

U odbor za izložbe pri Komisiji za kulturne veze sa inostranstvom, kao delegati Saveza, predloženi su: Riko Debenjak, slikar i grafičar, Olga Jevrić, vajar, Kosta Angeli-Radovani, vajar, Stojan Čelić, slikar i Lazar Ličenoski, slikar.

SAVEZOVE NAGRADE ZA LIKOVNU UMETNOST

Izvršni odbor Saveza podneo je predlog da se uvede Savezna nagrada Saveza likovnih umetnika Jugoslavije, po pravilniku koji bi za to izradio Izvršni odbor Saveza. Umetnički Savet je taj predlog usvojio. Nagrada bi bila dodeljivana po strukama (slikarska, vajarska, grafička), na predlog republičkih udruženja, i imala bi vid moralnog priznanja za uspešan rad.

SARADNJA SA SAVEZNIIM USTANOVAMA I ORGANIZACIJAMA

Novoizabrani Izvršni odbor Saveza likovnih umetnika Jugoslavije, u cilju zajedničke saradnje, uspostavio je na nizu sastanaka kontakte sa raznim ustanovama i organizacijama sa-

veznog značaja: sa Komisijom za kulturne veze sa inostranstvom, Jugoslovenskom nacionalnom komisijom za UNESCO, Sekretarijatom za prosvetu i kulturu Saveznog izvršnog veća, Jugoslovenskom autorskom agencijom, Kulturno prosvetnim većem Jugoslavijem, Savezom likovnih pedagoga Jugoslavije, Savezom likovnih umetnika primenjene umetnosti, Likovnom zajednicom Jugoslavije i drugim organizacijama.

Određeni su i delegati Saveza — u Saveznoj komisiji za socijalno osiguranje umetnika Vojin Stojić, sekretar Saveza, vajar, i Pivo Karamatijević, slikar. Na traženje Fonda za kulturne delatnosti, kao naši delegati u Fondu predloženi su slikar Djordje Andrijević-Kun i slikar Stojan Čelić. Predstavnik Saveza u Komisiji za kulturne veze s inostranstvom je Marij Pregelj, predsednik Saveza, slikar, a u Jugoslovenskoj autorskoj agenciji Stevo Binički, slikar. Za njegovog zamenika izabran je Aleksandar Zarin, vajar.

LIKOVNIM UMETNICIMA I SVIM PRIJATELJIMA LIKOVNIH UMETNOSTI ŽELI SREĆNU NOVU GODINU SAVEZ LIKOVNIH UMETNIKA JUGOSLAVIJE.

Uzajamna saradnja treba da posluži približavanju likovne umetnosti narodu. U tu svrhu saradnja sa AICA-om (AICA — Medjunarodno udruženje likovnih kritičara) pretstavlja važan činilac u radu na korisnom produbljanju međusobnih odnosa.

7. Grafička sekcija pri Izvršnom odboru Saveza nastavlja sa radom kao konsultativni organ.

8. Na području borbe protiv diletantizma i neukusa likovno vaspitanje naroda ima izuzetan značaj.

Kongres stavlja u zadatak Izvršnom odboru da pruži podršku udruženjima u njihovom radu na širenju likovne kulture organizovanjem instruktivnih i propagandnih izložbi.

Stavlja se u zadatak Izvršnom odboru da utiče preko Saveta društvenog upravljanja na kvalitet publikacija iz oblasti likovne umetnosti.

9. Kongres konstatuje da u savremenim uslovima sinteza plastičkih umetnosti ima izuzetan značaj, a preporučuje saradnju sa Društvom arhitekata Jugoslavije i Saveznom likovnih umetnika primenjenih umetnosti Jugoslavije.

Osim toga treba nastojati da se kod konkursa oklone nepravilnosti i osigura sprovođenje odluka ocenjivačkog suda donošenjem propisa o obavezama raspisivača konkursa.

10. Kongres odlučuje da Savez likovnih umetnika Jugoslavije osnuje Centar za dokumentaciju i informacije.

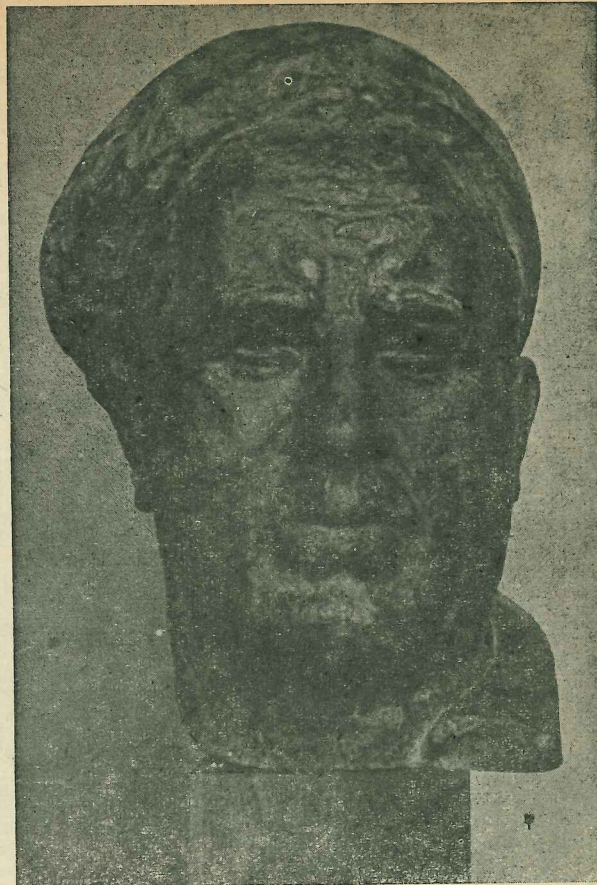
Cilj ovog Centra je da prikupi i sredi tekstovni i reproduktivni materijal likovnih manifestacija u zemlji i inostranstvu, kako onih koje priredjuje Savez tako i onih u organizaciji drugih ustanova.

Centar će voditi evidenciju o promenama vlasništva prodanih dela, kao i o svim za Savez i članstvo bitnim podacima.

Kongres stavlja u zadatak Izvršnom odboru da razmotri mogućnost izdavanja informativnog lista Saveza likovnih umetnika.

11. Zaštita autorskih prava likovnih umetnika je od prvostepenog značaja za naš stalež. Zbog toga Kongres nalaže Izvršnom odboru da i dalje saradjuje sa Jugoslovenskom autorskom agencijom na efikasnijoj zaštiti autorskih prava članstva.

Potrebno je u zajednici sa Agencijom doneti novu tarifu o naplati autorskih honorara za grafičke usluge i reprodukovanje dela likovnih umetnika.



Sreten Stojanović:

Autoportret

SAVEZA

... DO PLENUMA

DRUGI PLENUM IZVRŠNOG ODBORA SAVEZA

Drugi plenum Saveza održan je u Beogradu 15, 16 i 17 septembra. Drugi plenum Saveza bio je uglavnom posvećen organizacionim pitanjima. Analiza stanja Saveza je pokazala da predstoji obiman posao organizacionog sredjivanja Saveza, pošto je zatečeno stanje ocenjeno kao nezadovoljavajuće. Doneseni su razni zaključci u cilju sredjivanja stanja u Savezu. Odlučeno je da se uvede jednoobrazna članarina za sve članove. Članarina je određena na 100 din. mesečno. Sindikalnu članarinu plaćaću u udruženjima samo umetnici slobodne profesije dok će je ostali plaćati kao i dosada na svojim radnim mestima.

Od ukupne članarine, 10% ide Savezu, a od sindikalne članarine, koju ubira sindikalna podružnica, udruženju ide 25%. Upisnina u udruženju ubuduće biće 1.000.— din. i plaća se jednom za svagda. Taj novac ide u fond udruženja. Prijem u udruženja vršiće se jedanput godišnje krajem godine, pred Godišnju skupštinu sekcija. Za prijem u članstvo treba podneti 5 radova sa molbom i biografijom u dva primerka i preciznim opisom o umetničkom radu; gde je učio, kod koga i kad itd. Ako žiri ne bi mogao doći do konačne odluke na osnovu podnetih pet radova, može zatražiti još neke radove.

Deset dana nakon prijema novih članova, Udruženje treba da dostavi izveštaj Savezu sa ispunjenim ličnim kartonom novog člana.

Izvršni Odbor Saveza uputiće poruku svim udruženjima da činu prijema u članstvo daju svečaniji karakter i po mogućstvu

da prirede izložbe radova novoprimitljenih članova, kao i da im se na nekoj maloj svečanosti predaju članske karte Saveza.

Odlučeno je takodje da se štampaju novi lični kartoni za sve članove, kao i nove članske karte. U vezi sa obimnim poslom ispunjavanja ličnih kartona, formiraju se Komisije pri svakom udruženju koje će i uz detaljno uputstvo Saveza ispunjavati kartone. Ovaj posao treba da se završi do kraja godine.

Na Plenumu je bilo reči i o potrebi usklađivanja pravilnika (statuta) svih udruženja sa statutom Saveza i međusobno. U tom cilju formiraće se komisija koja taj posao treba da izvrši do trećeg Plenuma Saveza.

U vezi sa nabavkom materijala za rad, osovana je komisija u sastavu: Vladimir Bčić, slikar iz Zagreba, Viktor Snoj, slikar iz Ljubljane, Aleksandar Luković, slikar iz Beograda. Komisija će početi rad čim stigne odgovor na zahtev Saveza koji je upućen Državnom sekretarijatu za robni promet po ovom pitanju.

Plenum je razmatrao i pitanja u vezi sa pokretanjem informativnog biltena, zatim učešće naše delegacije na medjunarodnom kongresu A. I. A. P.-a itd.

Na plenumu je bilo govora o saradnji sa Jugoslovenskom autorskom agencijom, i u vezi sa tim odlučeno je da se naplata autorski honorari od listova vrši preko J. A. A., s tim što će J. A. A. za tu uslugu uzimati 5% od bruto iznosa, bez obzira na mesto objavljivanja reprodukcije i mesto stanovanja autora.

Na istom plenumu razmatrano je i pitanje saradnje sa Savezom likovnih umetnika primenjenih umetnosti u vezi sa kompetencijama oba Saveza kad se radi o delima iz oblasti

primenjenih umetnosti čiji su autori članovi Saveza likovnih umetnika.

Prema shvatanju Saveza primenjenih, za svako delo primenjenih umetnosti bez obzira ko mu je autor, potvrdu o umetničkoj vrednosti prilikom naplate izdaju jedino udruženja primenjenih umetnosti. Ta isključiva nadležnost priznata je i Zakonom o porezu na prihode od autorskih prava, čl. 4. U vezi sa tim, Savez primenjenih je bez, ikakve konsultacije sa Savezom likovnih umetnika Jugoslavije, izradio jedan Pravilnik za područja primenjenih umetnosti o umetničkim originalima. U taj Pravilnik unesene su mnoge kategorije dela likovnog karaktera, na pr. sve zidne slikarske tehnike bez izuzetka.

Savez likovnih umetnika Jugoslavije smatra:

1. da treba izmeniti zakonsku odredbu o nadležnosti Udruženja tako da je Udruženje primenjenih nadležno samo za svoje članove, a Udruženje likovnih za svoje članove budući da ne postoje jasne granice između primenjenih i likovnih dela sem u slučajevima kad se radi o čisto industrijskom oblikovanju.
2. da treba doneti nov Pravilnik, koji bi zajednički izradila oba Saveza.

Načelna saglasnost o saradnji po ovom problemu postignuta je sa predstavnicima Saveza primenjenih koji su prisustvovali ovom Plenumu.

Na kraju plenuma, održan je zajednički sastanak Izvršnog odbora i Umetničkog saveta Saveza na kome su razmatrana razna pitanja saradnje dva organa Saveza.

LIKOVNI DOGAĐAJI

Stipendisti fonda „Moša Pijade“

Umetnici iz svih naših republika boravili su na usavršavanju uglavnom u Francuskoj. Manji broj umetnika boravio je u Italiji, Engleskoj i Grčkoj. Većina umetnika boravila je po dva meseca van zemlje.

Godine 1958. u Francuskoj su boravili — Dragoslav Stojanović-Sip, Aleksandar Luković, Olivera Kangrga, Živka Pajić, Matija Vuković, Milun Mitrović, Radenko Mišević, Franjo Likar, Vojislav Stanić, Ksenija Vujović, Miljenko Stančić, Ferdinand Kulmer, Ljubo Ivančić, Hajrudin Kujundžić, Oton Gliha, Vojin Bakić, France Slana, Bogdan Borčić, Slavko Tihec, Floris Oblak, Dimitar Kondevski, Petar Mazev i Risto Abramovski. U Engleskoj su boravili Mladen Srbinović i Miša Popović, a u Italiji Ivan Sabolić.

Godine 1959. stipendije je dobilo 19 umetnika. U Francuskoj su boravili Nikola Graovac, Ksenija Divjak, Olga Jančić, Ivan Kožarić, Radivoj Subotički, Ljubo Škrnjeg, Ivan Sverštašek, Spoko Knježević, Ivan Lavrenčić, Marij Pregelj, Gojko Brkuljan, Sparte Kunjevski, Bojka Avramovska i Vojnović Vladimir. U Francuskoj i Engleskoj su boravili Stojan Čelić, Karanović Boško i Vida Jocić. Vladeta Petrić bio je u Italiji i Grčkoj, a Lazar Vujaklija u Sv. Gori u Grčkoj.

Godine 1960. umetnici su uglavnom boravili u Francuskoj sem Slavka Kranjca i Rudolfa Sablića, koji su bili u Italiji. U Francuskoj su proveli po dva meseca Olga Jevrić, Djordje Bošan, Jovan Kratochvil, Dragutin Cigarčić, Majda Kurnik, Danica Antić, Jelena Čirković, Lazar Vozarević, Slobodan Pejović, Milica Ribnikar, Ksenija Kantoci, Boris Dogan, Zlatko Bourek, Mila Petričić, Fedor Vajić, Peco Vidimče, Vančo Georgijevski, Ivan Velkov, Jordan Grabulovski, Branko Kostovski, Savo Sovre, Ferdo Majer, Vladimir Makuc, Stane Kregar, Hamid Lukovac, Branko Subotić, Mišo Popović, Veliša Leković, Valerija Mikiel, Albert Kinert i Boško Petrović.

Nagrade

U drugoj polovini ove godine nagradjeni su sledeći naši likovni umetnici:

Na Bijenalu mladih na Rijeci, održanog juna meseca, nagradjeni su: Olga Jančić, vajar, Branislav Protić, slikar, Andrej Jemec, slikar i Franjo Dolenc, slikar.

U Zagrebu, juna meseca, iz fonda „Vladimir Nazor“ nagradjen je vajar Vanja Radauš.

Nagradu „7 juli“, povodom dana ustanka u Srbiji, Savet za kulturu Srbije dodelio je slikarima: Jovanu Bijeliću, Milanu Konjoviću i Stojanu Čeliću.

Na međunarodnom konkursu karikature koji je organizovao komitet za karikaturu ustanove „Narod-narodu“ u Sjedinjenim američkim državama, jednu od prvih sedam nagrada dobio je Dragan Savić, slikar.

Nagradu „27 avgust“, povodom dana ustanka naroda Bosne i Hercegovine dobio je za svoj umetnički rad slikar Ivo Šeremet.

Nagradu „20 oktobar“, povodom oslobođenja Beograda, Gradski odbor grada dodelio je vajar Risti Stijoviću.

Nagradu „11 oktombri“, dobili su skopljanski slikari: Petar Mazev i Vasilije Popović — Cico.

Nagradu „Oktobarski salon 1960“, dobili su Beogradski umetnici: Milo Milutinović, slikar, Ljubica Sokić, slikar, Boško Karanović, grafičar, Branko Miljuš, grafičar i Miša Popović, vajar.

Razmena

U okviru kulturne konvencije NR Poljske i FNR Jugoslavije potpisan ju Ugovor u razmeni umetnika i razmeni publikacija.

Prva razmena publikacija, na osnovu Ugovora, već je izvršena. Isto tako došlo je i do razmene umetnika.

Tako su Nikolaj Omerza, član Izvršnog odbora Saveza, slikar iz Ljubljane, i Boško Risimović, slikar iz Beograda, boravili od 15 jula do 1 avgusta u Poljskoj, a Roman Ovicki, slikar iz Varšave, i Sigmund Marjan, arhitekta iz Krakova, boravili su kao gosti Saveza likovnih umetnika od 15 do 31 avgusta u Jugoslaviji. Poljski gosti razgledali beogradske galerije i muzeje, posetili Kalemegdan, i obišli vajarске ateljee nekih beogradskih umetnika. U Novom Sadu su posetili Galeriju Matice srpske, a zatim proveli dva dana u Umetničkoj koloniji u Ečki. Posle toga su boravili u Zagrebu i razgledali Štrosmajerovu galeriju, Modernu galeriju, majstorsku radionicu Krste Hegedušića. Zagrebački vestesajam i novogradnje u Zagrebu. Najzad, posle posete Ljubljani i susreta sa slovenačkim likovnim umetnicima, poljski umetnici posetili su još Dubrovnik, Cavtat, Cetinje, Kotor i Sarajevo.

Članovi ulusa u Italiji

Povodom ovogodišnjeg Bienala u Veneciji, Udruženje likovnih umetnika Srbije organizovalo je put u Italiju na koji je išlo 30 članova Udruženja. Pored posete Bienalu, pojedine veće grupe su obišle još i Raveno, Padovu, Milano, (Triennale primenjene umetnosti), Firencu, Rim i Napulj, a neke od manjih grupa bile su i u Sijeni, Pizi i Arecu, ili su obišle neka od značajnih arheoloških nalazišta i muzeja po Siciliji.

Troškove ove ekskurzije snosili su sami učesnici.



Gabrijel Stupica:

Prodavačica

ODLIKOVANJA

Pretsednik Republike, Josip Broz Tito, dodelio je ove godine visoka odlikovanja trojici naših istaknutih umetnika:

1. Akademski slikar Djordje Andrejević-Kun odlikovan je ordenom rada I reda za zasluge na polju umetničke delatnosti.
2. Akademski vajar Antun Avgustinčić — odlikovan je ordenom rada I reda povodom šezdesetogodišnjice života.
3. Akademski slikar Ljubo Babić odlikovan je ordenom zasluge za narod I reda povodom njegovog sedamdesetog rođendana.
4. Akademski slikar Jerolim Miše odlikovan je ordenom rada I reda za dugogodišnji rad na kulturnom polju.

Osnovana likovna zajednica Jugoslavije

Težnja ka integraciji izložbene aktivnosti u jugoslovenskim okvirima

Na inicijativu grupe kulturnih radnika iz Novog Sada, 14. juna 1959. godine održano je u Ljubljani savetovanje o potrebi osnivanja likovne zajednice Jugoslavije. Na Savetovanju su učestvovali predstavnici umetničkih galerija i muzeja, istoričari umetnosti — likovni umetnici kao i predstavnici saveznih i republičkih saveta za kulturu i prosvetu. Likovna zajednica Jugoslavije, po zamisli inicijatora treba da preduzima i organizuje razne likovne manifestacije koje prelaze okvire i mogućnosti pojedinih likovnih ustanova i organizacija.

Na Savetovanju u Ljubljani izabran je privremeni sekretarijat i Komisija za program, kojima je stavljeno u zadatak da izvrše sve potrebne pripreme za sazivanje osnivačke skupštine.

28. septembra ove godine održana je osnivačka skupština Likovne zajednice Jugoslavije. Na Skupštini je usvojen Statut Likovne zajednice i izabran stalni sekretarijat, u koji su ušli: predsednik Radomir Radujkov, generalni sekretar Zoran Kržišnik, članovi sekretarijata Miodrag Protić, Nandor Gild, Mića Nikolajević, Božo Bek, Ivo Šeremet, Jelena Macan i Momčilo Stefanović. Nadzorni odbor se sastoji od sledećih članova: Nikola Martinoski, Erih Koš, Boris Vižintin, dr. France Stele i Nada Andrejević-Kun.

Stalni sekretarijat ima pred sobom zadatak organizacionog sredjenja Zajednice i donošenje plana i programa rada za iduću godinu. Pred stalnim sekretarijatom stoji i zadatak sazivanje Prvog godišnjeg plenuma, gde će biti podnesen detaljan program rada na čemu rade oformljene komisije.

Donosimo Izvod iz Statuta Likovne zajednice Jugoslavije, koji govori o ciljevima i zadacima koji stoje pred ovom organizacijom:

CILJEVI I ZADACI

Osnovni cilj i zadatak Zajednice je da preduzimanjem i organizovanjem većih likovnih akcija jugoslovenskog karaktera i obima — koje prelaze okvire i mogućnosti pojedinih likovnih ustanova i organizacija — unapređuje likovnu umetnost, doprinosi potpunijem i dubljem upoznavanju našeg likovnog stvaralaštva u prošlosti i sadašnjosti, radi na snažnijem širenju likovne kulture kod nas i afirmaciji naše likovne umetnosti u zemlji i inostranstvu.

U tu svrhu Zajednica obavlja i razvija svoju višestruku aktivnost kao inicijator, koordinator i organizator ovakvih zajedničkih akcija, a pre svega:

- planira i organizuje jugoslovenske reprezentativne likovne izložbe iz stvaranja u našoj bližjoj i daljoj prošlosti, kao i sadašnjosti.
- neguje, održava i razvija stalni kontakt i saradnju izmedju likovnih institucija i organizacija, kao i likovnih umetnika i radnika u njima, kako u cilju uspešnog ostvarenja zajedničkih reprezentativnih izložbi i drugih akcija, tako i u cilju njihovog boljeg međusobnog upoznavanja, efikasnije razmene iskustva i plodnije saradnje;
- radi na popularisanju likovnih dostignuća na području cele Jugoslavije;
- podstiče i pomaže naučno-istraživački rad na proučavanju, novom osvetljavanju i oceni pojedinih perioda, ličnosti i pojava u likovnom životu neophodnih za pravilnije i potpunije poznavanje i razumevanje naše likovne prošlosti i sadašnjosti;
- štampa i izdaje kataloge, mape, monografije, naučne studije, gradju i druge publikacije značajne za upoznavanje naše likovne umetnosti i kulture;
- Razvija i druge oblike aktivnosti i rada pogodne za ostvarenje postavljenih ciljeva i zadataka.

Treći kongres međunarodnog udruženja likovnih umetnika

Drug Marko Čelebonović izabran za člana novog Izvršnog komiteta AIAP-a.

Iskusna, preko četiri veka stara palata Palfi u Beču imala je čast da u danima između 26 septembra i 2 oktobra ove jeseni okupi u svojim odajama predstavnike umetnika iz trideset osam zemalja sveta. Na svoj Treći kongres došli su slikari i vajari iz Australije, Austrije, Belgije, Brazilije, Bugarske, Kanade, Cejlona, Čilea, Kolumbije, Koreje, Kostarike, Danske, Federalne Republike Nemačke, Španije, SAD, Francuske, Grčke, Madžarske, Indije, Iraka, Izraela, Italije, Japana, Luksemburga, Monaka, Norveške, Pakistana, Holandije, Perua, Poljske, Rumunije, Ujedinjenog Kraljevstva, Švedske, Švajcarske, Čehoslovačke, Tajlanda, Turske i Jugoslavije. Sve ove zemlje, pored još petnaest, ukupno pedeset tri, zastupljene su u Udruženju preko svojih nacionalnih komiteta.

Rad Kongresa pratili su i posmatrači zemalja u kojima još ne postoji nacionalni komiteti, iz Indonezije: Supazmo, iz Vijetnama — Ngo Viet Thu (Nacionalna komisija za Unesko), iz SSSR-a — slikari Osenjev i Sisojev. Prisustvovali su takodje i predstavnici bliskih međunarodnih organizacija: od strane Uneska — profesor Mišel Dar (Dard) od Međunarodnog Udruženja kritičara i Međunarodnog Muzejskog saveta — prof. Oto Benč, od Međunarodnog pozorišnog instituta — prof. Oto Nidermozer, od Međunarodne unije arhitekata — prof. Vilhelm Vihtendal (Wichtendahl).

Ukupno je na Kongresu učestvovalo ili pratilo njegov rad sto trideset pet ljudi od umetnosti.

Ivršni odbor Saveza likovnih umetnika Jugoslavije, odnosno Nacionalni komitet, na svom prvom plenarnom sastanku, na Bohinju, maja ove godine, odlučio je da naši delegati budu drugovi Marij Pregelj (šef delegacije), Ismet Mujezinović, Marjan Detoni, Stojan Čelić i Vojin Stojić. Na drugom Plenumu u Beogradu 15—17 sept., izvršen je izmena, tako da je mesto Stojana Čelića, koji je ostao kao posmatrač, u delegaciju uključen drug Marko Čelebonović, s tim da bude kandidovan za člana Izvršnog komiteta Međunarodnog udruženja. U periodu između dva Kongresa, održanog 1957. god. u Dubrovniku i ovog Trećeg kongresa, Jugoslavija nije bila zastupljena u Izvršnom komitetu. Udruženja likovnih umetnika Makedonije i Slovenije poslali su kao svoje posmatrače drugove Lazara Ličenoskog i Riku Debenjaka.

Pre početka rada Kongresa, održan je sastanak predsednika nacionalnih komiteta, na kome su postavljene liste kandidata za predsedništvo Kongresa i za novi Izvršni komitet. Na predlog predsedavajućeg, Titusa Lesera (Holandija), u listu je ušao i drug Marko Čelebonović za mesto jednog od tri potpredsednika. Na predlog starog Izvršnog komiteta, drug Čelebonović je unet i u listu kandidata za novi Izvršni komitet, tako da nije bilo potrebno da ga naš delegat posebno kandiduje.

Kongres je radio u plenumima i tri komisije. Plenarnih sednica bilo je tri. Kongres je otvorio predsednik Udruženja Šarl Lepla (Belgija), a zatim su u znak pozdrava govorili prof. Herbert Bekl (Böckel) — predsednik Austrijskog nacionalnog komiteta, Mišel Dar (Unesco), Franc Jonas (gradonačelnik Beča) i Dr. Hajnrih Driml (Drimmel — austrijski ministar prosvete, pokrovitelj Kongresa).

Pošto je usvojen izveštaj o radu Izvršnog Komiteta, jednoglasno je izabrano predsedništvo Kongresa prema predloženoj listi, počasni predsednik prof. A. Bekl, predsednik Das Gupta (Indija) potpredsednik Marko Čelebonović, Leon Krol (SAD) i Rihard Vizner (Wiesner — CSR), a izvestilac Adam Fišer (Danska). Tri potpredsednika biće istovremeno predsednici triju radnih komisija.

Na istoj sednici usvojena su pravila procedure i komitet za proceduru, kao i dnevni red. U popodnevnom nastavku sednice, obrazovane su sledeće radne komisije i raspo-

redjeni delegati koji će učestvovati u njihovom radu: Komisija I: Umetnici i društvo (predsednik Krol), Komisija II — Statut. Zaštita profesionalnih aktivnosti umetnika (predsednik M. Čelebonović), Komisija III — Nacionalni komiteti. Međunarodna saradnja umetnika (predsednik Vizner).

Od naših delegata u Komisiji I radio je Vojin Stojić, u Komisiji II — Ismet Mujezinović i Marjan Detoni, u Komisiji III — Marij Pregelj.

Komisija I raspravljala je o sledećim pitanjima: ukidanje carinskih prepreka za dela živih umetnika, besplatan ulaz u muzeje, učešće umetnika u likovnom vaspitanju, odnosi sa Uneskom i međunarodnim nevladinim organizacijama, „Povelja” o sintezi plastičkih umetnosti, porez.

Još 1958., na Generalnoj konferenciji Unesca, delegacija Jugoslavije i Francuske predložile su jednu rezoluciju o ukidanju carinskih prepreka za dela živih umetnika koja se transportuju iz jedne zemlje u drugu radi izlaganja. Diskusija na Kongresu pokazala je želju za slobodnijom cirkulacijom dela uz podrazumevanje da u slučaju prodaje, delo podleže dažbinama.

S obzirom na predstojeću Generalnu konferenciju Unesca (novembar-decembar, ove godine), usvojena je jedna rezolucija koju bi Generalna konferencija potvrdila i kojom se od generalnog direktora Unesca zahteva da svim državama članicama preporuča ukidanje svih carinskih prepreka prilikom transportovanja dela živih umetnika iz zemlje u zemlju.

Što se tiče besplatnog ulaza u muzeje, konstatovano je da članska karta AIAP-a nije opštepriznata, i da je potrebno da AIAP stupi u direktan kontakt sa muzejima koji je još ne uvažavaju. Naš Nacionalni komitet dobio je pre nekoliko godina svega nekih sto pedeset karata za članove Saveza. Taj broj opuške nije dovoljan, jer sve više naših umetnika putuje da bi posetilo muzeje u svetu. Mi smo izneli taj problem i predložili da se izdavanje tih karata uprosti na taj način što bi tekst nacionalnih karata bio štampan i na jednom od službenih jezika AIAP-a, uz oznaku da je određena umetnička organizacija obuhvaćena Nacionalnim komitetom AIAP-a. Medjutim, nije se insistiralo na generalnom usvajanju ovog predloga, jer su dobivena uveravanja da nema nikakvih prepreka da svaki član Saveza dobije kartu.

Veliki deo vremena bio je posvećen učešću umetnika u likovnom vaspitanju. Istaknuto je da likovno vaspitanje spada u UNESCO-v program vaspitanja i da ne ulazi mnogo u kompetenciju AIAP-a. Uz izražavanje opreznosti u pristupanju ovom složenom problemu, osetila se jedinstvenost u gledištu da bi bilo vrlo opasno insistirati na tome da nastavnici u umetničkim školama moraju imati diplome. Usvojena je preporuka da se jednom anketom ispita stanje likovnog školovanja profesionalnih umetnika u pojedinim zemljama. Isto tako usvojena je preporuka da umetničko vaspitanje u školama opšteg obrazovanja vode umetnici sa odgovarajućim diplomama.

U vezi sa saradnjom sa Uneskom, usvojena je rezolucija kojom se izražava zahvalnost ovoj organizaciji za pomoć, kao i nada da će ta pomoć u budućnosti biti još i veća.

Rezultat saradnje sa Međunarodnom unijom arhitekata bio je nacrt „Povelje” o sintezi plastičnih umetnosti, odnosno o saradnji slikara, vajara i arhitekata. Imajući u vidu da je sadejstvo svih plastičkih umetnika imperativ našeg vremena, mi smo, uz izvesne primedbe, pozdravili donošenje „Povelje”, koja bi bila veliki korak ka jednoj punoj sintezi. U razmatranju nacrtu trebalo je da učestvuje i predstavnik Međunarodne unije arhitekata prof. Vihtendal. Savez arhitekata Jugoslavije takodje je bio poslao svog posmatrača, ing. arh. Vjenceslava Rihtera. Bilo je odlučeno da se „Povelja” najpre ispita među članovima komisije, pa kad se gledišta raščiste, da se diskutuje zajedno sa predstavnikom arhitekata. Medjutim, prof. Vihtendal je sutradan morao da otputuje, tako da on nije mogao da učestvuje u razgovorima. Posle vrlo

duge diskusije usvojena je samo preporuka, da arhitekti saraduju sa plastičkim umetnicima od samog početka planiranja svog dela. „Povelja” u celini nije usvojena jer je konstatovano da principi i detalji u njoj zahtevaju dalje proučavanje.

Diskusija o porezi na umetnička dela, u kojoj smo mi izneli situaciju kod nas sa akcentom na socijalnom osiguranju i saradnji umetnika prilikom donošenja zakona o porezi, zadržavala se na tome da se za pokriće neplaćene poreze ne mogu popisivati dela koja nisu javno izlagana. U tom smislu je usvojena i jedna rezolucija. Da bi se videlo koji su nacionalni zakoni o porezi najpovoljniji, predloženo je da AIAP pripremi o tome jedan detaljan izveštaj. Na kraju rada Komisije I, usvojena je preporuka, na predlog čehoslovačke delegacije, da se umetnicima omogući bolja saradnja sa industrijom kako bi se uticalo na oblikovanje industrijskih proizvoda.

Komisije II, je imala da se pozabavi sledećim pitanjima: izmena statuta s obzirom na povećani broj nacionalnih komiteta, izbor mesta Četvrtog kongresa, televizijsko pravo, pravo sledjenja, i moralno pravo, usvajanje pravilnika o međunarodnim konkursima, usvajanje rezolucije o zakonskom broju originalnih odlivaka i grafičkih listova.

Godine 1954. broj nacionalnih komiteta bio je 18, a ove godine popeo se na 53. Ukazala se potreba da se Izvršni komitet proširi, jer broj od 10 članova ne može da pokrije sve delove sveta. U tom smislu iznesen je predlog Britanskog nacionalnog komiteta. Francuski nacionalni komitet predložio je da se stoga kao novo telo Udruženja osnuje Svet od 16 članova raznih nacionalnosti, u kome bi se po principu tour de rôle smenjivali svi komiteti, i koji bi iz svojih redova birao Izvršni komitet od osam članova. Ali pošto je francuski predlog kasno iznesen te nije mogao detaljno da se prouči, a britanski se nije mogao usvojiti, jer se moralo voditi računa o finansijskim moćima Udruženja, koje može da pruži pomoć samo osmorici članova prilikom putovanja na sastanke, odlučeno je da se problem podrobno prouči do sledećeg kongresa.

Budući da se nijedan Nacionalni komitet nije ponudio kao domaćin Četvrtog kongresa, ostavljeno je da o mestu sledećeg kongresa odluku donese Izvršni komitet.

Posle opsežne i čisto pravničke diskusije o opštoj pravnoj zaštiti umetnika, o televizijskom pravu, pravu sledjenja i moralnom pravu, donesen je niz rezolucija, koje imaju za cilj poboljšanje te zaštite i njeno uvodjenje tamo gde ona po pojedinim pitanjima ne postoji.

Vrlo značajan posao urađen je usvajanjem pravilnika o međunarodnim konkursima za slikarstvo, vajarstvo i grafiku. Nacrt pravilnika u koji su i na naš predlog ušena neka poboljšanja (kao na pr. da se žiri sastoji i od ličnosti zemlje koja organizuje konkurs, a ne bez njih, kako je prvobitno bilo postavljeno, usvojen je u preporuku da se umetnici uzdržavaju od učešća na konkursima koji nisu raspisani u skladu sa ovim Pravilnikom.

Na jedan raniji predlog jugoslovenskog nacionalnog komiteta da se regulišu zakonski broj odlivaka i grafičkih listova, Kongresu je posle iscrpne ankete podnesena jedna deklaracija o tom problemu, koja je u principu usvojena. Njena suština je u tome da autor sam određuje broj odlivaka i otisaka, ali je dužan da to na svakom primerku uz potpis označi. Da bi se javnost, kupac i autor zaštitili od neautorizovanog umnožavanja skulpture, predviđeno je da se u svako prodato originalno delo izdaje sertifikat o njegovoj autentičnosti.

Rad Komisije III bio je posvećen radu nacionalnih komisija i ispitivanju mogućnosti za osnivanje nacionalnih komiteta u zemljama u kojima oni još ne postoje. Isto tako razmotreni su svi oblici međunarodne saradnje umetnika, sa posebnom pažnjom na aktivnost koju nacionalni komiteti mogu u tom smislu da razvijaju.

Za ovaj Kongres naš Nacionalni komitet pripremio je jedan opsežan izveštaj o svim vidovima života i rada jugoslovenskih umetnika. Na unutrašnjem planu, glavni deo izveštaja posvećen je društvenom upravljanju, socijalnom osiguranju i davanjima zajednice

